Portavoz Antillano

"K a k i ñ a"

Maandblad voor Antilliaanse studenten en studenten in Nederland

Redactieadres: Oudraadtweg 17, Delft.

Jaargang I februari/maart 1963 No.8

DE VOEDERS VAN DE KOE.

De mentaliteit, die de vakbond bij de mijnmaatschappij op Nieuwpoort te Curaçao getoond heeft, door namelijk geen verhoging van lonen te eisen dit jaar, maar de bestaande arbeidsovereenkomst met een jaar te verlengen, heeft blijk van wat ik zou willen noemen: Gezond eigenbelang. Eigenbelang is het, omdat de vakbond waarschijnlijk niet uit een idyllisch- belangloze liefde voor de aandeelhouders van dit bedrijf, afstand zou hebben gedaan van iets, waarop hij recht meent te hebben. Er staat in het bericht, waaraan ik, via de Antilliaanse Nieuwsbrief van 22febr - 1 maart, uit de Beurs en Nieuwsberichten van 26 februari, dit nieuws ontleen o.m. dat de heer P.A.Blasse, vakbondsleider, tot de overtuiging is gekomen, dat het nu niet de juiste tijd is voor de bond om met verdergaande verlangens te komen. Hoge eisen zouden leiden tot het afvloeien van meer personeel. Belangrijke taak van de bond is, dat de leden aan het werk blijven". Zodoende delen wij de bedrijfsleiding van de Mijnmaatschappij Curaçao N.V. hierbij mede, dat wij van de United Miners Union of Curaçao, <u>na de financiële toestand van het bedrijf in beschouwing te hebben genomen</u>, besloten hebben dit jaar niet in onderhandeling te treden over een collectieve arbeidsovereenkomst."

Nu is het zo, dat eigenbelang zich zelden toont van deze mooie, gezonde en constructieve zijde en dit is eigenlijk de reden waarom de meeste mensen, ook zij die eigenlijk geen andere belangen respecteren dan de hunne, toch op hun achterste benen gaan staan, wanneer men hen voor egoisten uitmaakt. Eigenbelang is meestal juist heel veeleisend, heel actueel en daardoor ook zeer kortzichtig. Om deze slechte kanten ervan te vergelijken met de slechte kanten van een mooi iets: Eigenbelang vertoont meestal de kanten die (jaloerse) liefde ook vertoont:Men wil iets hebben en daarvoor moet al het andere uit de weg.

De arbeiders in het New Yorkse krantenbedrijf, alsook de franse mijnwerkers hebben ons dit alles onlangs heel duidelijk gedemon-

streerd. Nu is staken in het algemeen een vorm en ook een recht om voor het eigenbelang op te komen en dit te verdedigen; een vaak"rücksichtslos" recht ook evenwel. Stakende treinarbeiders, mijnwerkers, arbeiders in het krantenbedrijf bekommeren zich er verder niet om of er door hun toedoen wel of niet treinen rijden, steenkolen of kranten te krijgen zijn. Een gedeelte van hun salaris gaat via de vakbond toch door, zodat ze rustig thuis kunnen zitten wachten totdat aan hun verlangens minstens is tegemoet gekomen.

De vraag of hun werkgevers door hun toedoen in moeilijkheden komen of het publiek wel of niet door hun staking last ondervindt, valt wanneer hun staking terecht is, wanneer zij inderdaad onrechtvaardig behandeld zijn, volkomen buiten hun verantwoordelijkheid. Zij kunnen hiermee ook geen rekening houden, net zo min als iemand die plotseling door een rover wordt aangevallen en uit zelfverdediging deze man neerschiet, rekening kan houden met het feit dat zijn aanvaller vrouw en kinderen heeft. Beschouwd dus als een soort recht van zelfverdediging, zijn looneisen en daarmee gepaard gaande stakingen zedelijk en moreel verantwoord. Maar ook het recht van zelfverdediging kan op een kortzichtige manier gehanteerd worden. Wanneer stakers bijv. door het langdurig lamleggen van een bepaalde tak van productie of dienstverlening, die essentieël is voor hun samenleving en daardoor de samenleving in haar geheel ook, in gevaar brengen, dan hanteren zij hun recht van staken op een inmorele en daardoor zelfs misdadige wijze. Langdurig stakende artsen zouden hiervan een duidelijk voorbeeld zijn. Want men mag uit zelfverdediging zij vijand doodschieten, echter niet de omstanders.

Daarom komt de vakbond van de fosfaatmaatschappij op Nieuwpoort een dubbel lof toe. Op een gezonde manier heeft hij immers ingezien, dat juist het eigenbelang van de 560 werknemers in dit bedrijf geschaad zou worden, indien zij op dit moment op loonsverhoging zou worden, indien zij op dit moment op loonsverhoging zou gaan aandringen. Maar hij is zelfs een stap verder gegaan door vrijwillig de verantwoordelijkheid van de bedrijfsleiding van de werkgevers te participeren. De toevoeging immers: Na de financiële toestand van het bedrijf in beschouwing te hebben genomen, die ik in de verklaring met opzet heb onderstreept, is juist de typische zinsnede die in de meeste gevallen door bedrijfsleidingen en werkgevers gehanteerd pleegt te worden om haar handelswijze tegenover arbeiders

en publiek, te motiveren, wanneer zij loonsverhoging, terecht of ten onrechte, weigert. Het opmerkelijke in dit geval is dus dat de vakbond die de naam draagt: The United Miners Union of Curaçao " door af te zien van loonsverhoging dit jaar, niet alleen haar eigenbelang heeft gediend maar ook dat van haar werkgevers en bijna direct ook dat van het eilandgebied Curaçao en indirect het belang van de Antillen als geheel; hij heeft dus door niet kortzichtig of hebzuchtig te handelen, in de volle zins des woords het Algemeen Belang op de Antillen gediend. Men kan ook zeggen dat de vakbond door haar handelswijze het begrip algemeen belang, dat meestal heel moeilijk is te omschrijven, op concrete wijze voorstelbaar heeft gemaakt.

De woorden waarmee de reeds genoemde vakbondsleider deze ideële kant van zijn economische beslissing verantwoordt zijn mooi, maar vooral belangrijk, omdat ze een gedachte weergeven, die door de hele Antilliaanse geschiedenis heen heel zelden heeft geklonken, bij werkgevers en bij werknemers beiden wel te verstaan:

> "Wij zijn van mening, dat wij er niet alleen zijn om de koe uit te melken, doch dat wij er ook uit zijn om te helpen de koe te voederen."

Vaak was en is op de Antillen het uitgangspunt juist het omgekeerde van deze gedachte. Ik zou daarom aan de lof die de heer P.A.Blasse, de vakbond en de bedrijfsleiding van Nieuwpoort reeds ontvangen hebben, mijn hartelijke felicitatie willen toevoegen. Nog meer: Voor de hier geciteerde woorden alleen al zou ik de heer P.A.Blasse, zo hij het nog niet bezit, het Antilliaanschap willen aanbieden, waarvan hij het bestaan door zijn woorden duidelijker heeft gemaakt; en zo hij dit Antilliaanschap al bezit, dan zou ik hem het Antilliaanse ereburgerschap willen aanbieden.

Fr. Martinus Arion.

.-.

TWEE SONNETEN VAN WILLEM KLOOS IN HET PAPIAMENTO.

Men hoeft geen groot ingewijde in de Nederlandse literatuur te zijn om van de naam Willem Kloos op de hoogte te zijn. Hij steekt met kop en schouders uit boven alles wat aan hem voorafgaat in de Nederlandse letteren en van degenen, die na hem komen zijn er maar weinigen die hogere kop en schouders hebben of hem zelfs maar evenaren.

Toch is het welbeschouwd niet eens zijn oeuvre, dat hem tot deze grote hoogte heeft doen stijgen. Zeker, zijn gedichten, de sonnetten vooral zijn goed en schoon vooral vanwege de muzikaliteit hij ze als het ware voor eeuwig in tijd en ruimte heeft gebeeldhouwd. Daartegenover staat dat zijn taalgebruik niet altijd zo eenvoudig is, soms zelfs zo ingewikkeld, dat het getormenteerd-- maar dat is tot daaraantoe-- dat het vergezocht aandoet en dat is veel erger--; dat zijn verzen niet soepel lopen, maar schokkend. Ook aan de gevoeligheid wordt soms tekort gedaan door nogal onheldere, meer verstandelijke dan dichterlijke constructies.

Het zijn ook niet zijn literaire critieken, waarvan hij een groot aantal heeft geschreven, die hem zijn roem in de Nederlandse literatuur aanvoelingsvermogen, maar door het feit dat hij zich in zijn beoordelingen vaak meer tegen de persoon van de beoordeelde richtte dan vooral op diens werk,is de waarde van deze critieken vaak tegelijk vergaan met de be- of beter, ver- oordeelde zelf.

Maar hij was vooral groot omdat hij een van de eersten is geweest, die in Nederland voorgoed een plaats heeft ingeruimd voor het dichterlijke gevoel, het dichterschap. M.a.w. hij heeft het Nederlandse publiek de stelling doen accepteren, dat iemand ook op aarde kan komen om niets anders te doen dan in poëzie op te gaan en gedichten te schrijven omdat dat evenveel nut heeft als brood bakken of fietsen repareren. "L'art pour l'art";"meest individuele expressie van de meest individuele emotie," het zijn begrippen die vóór hem nauwelijks in Nederland, een land met zo'n grote traditie van nuttigheid, bestonden; die na hem pas in onze tijd, door het socialisme alle sferen van de maatschappij hier in Europa heeft aangetast, dus ook de poëtische sferen, enigzins in waarde schijnen te zullen gaan dalen.

2

Er is in het werk van Kloos iets, dat volgens mij ook de Antilliaan

aanspreekt namelijk juist zijn individualiteit, een eigenschap dat wij ook bij onze grote dichter Pierre Lauffer in hoge mate aantreffen. Heel sterk b.v. in het korte gedicht van hem "Plaser", uit de bundel Kumbu, dat ik iher laat volgen:

Plaser

Ki grandi ta mi goso
Ora mi por lanta,
Subi,
Laga boso
Leu bou di mi
Y drenta mi palasio,
Pa karisia di zonidunan
Ku ni un papel
A tribi brasa,
Tapami,
Rondonami.

Men vergelijke met dit gedicht de volgende terzinen van Kloos' sonnet XXVI, het derde uit een cyclus van drie met de titel: Het Leven.

O, lieve mensen, als ik u zoo zie,
Ik, die niet lijd en toch niet leven kan,
Omdat ik eenzaam met mijzelven blijf:

Dàn denk ik vaak: hoe kan men aan een wijf,
Een vrind... en nog zoo iets.... meer hebben dan
Aan eene lieve en simp'le melodie......

Eén voorbeeld is natuurlijk te weinig om te overtuigen, maar wanneer men de bundels "Verzen" van Willem Kloos en "Kumbu" van Pierre Lauffer achter elkaar zou lezen, dan zou men ongetwijfeld tot de conclusie komen dat op beide dichters de woorden van een engelse dichter uit de negentiende eeuw, die Kloos wèl, Pierre waarschijnlijk niet, kende, gelijkelijk van toepassing is: "Poetry is imaginative passion".
Deze (soms woordelijke) overeenkomst bewijst voor mij nogmaals de stelling, dat poezie niet taalgebonden is zoals vele mensen denken, dat althans de gevoelens die poëzie tot uiting brengt zozeer algemeen-- menselijke gevoelens zijn, dat ze in een willekeurige taal, die over voldoende middelen beschikt om alle menselijke gevoelens tot uitdrukking te brengen, vertaalbaar zijn.

Ten dele zijn de twee vertalingen die ik van sonnetten van Kloos gemaakt heb te beschouwen als een soort voorlopig onderzoek naar het bevattingsvermogen van het papiamento. Ik heb mij dus niet afgevraagd of het papiamento over voldoende woorden beschikt om zowel de hoofdgedachten, de voornaamste gevoelens en de gehele sfeer van een gedicht van Kloos te ontvangen, maar of onze taal over voldoende middelen hiertoe beschikt, dwz. woorden, combinatie-mogelijkheden van woorden, woordvolgorde enz. enz.

3

Aan de hand van twee gedichten is hierover uiteraard geen conclusie te trekken. Ik kan alleen opmerken, dat het papiamento zich op bepaalde punten heel soepel toont . De mogelijkheid om door herhaling van een woord de intensiviteit van een gevoel of gedachte uit te drukken is een zeer dankbaar middel, dat het Nederlands nauwelijks kent (b.v. heel zacht: ketu-ketu; heel langzaam: poco-poco) Daartegenover is het moeilijk in het papiamento abstracties te vinden of de regels te vinden volgens welke men ze zou moeten maken. Ik heb het aangedurfd om liefheid in een gedicht (niet de twee die hier dadelijk op volgen) te vertalen met dushi-dad, naar analogie van maldad, crueldad, intimidad en dergelijke woorden. Maar voor een woordgroep als in een verdooven, die voorkomt in de zin:

> Ach, dit: dat rusten onder groene steenen
> Een eeuwig rusten is, in een verdooven,

heb ik de vertaling gekozen: sin ni'un clase di dolor, maar ze kan mij niet bevredigen. In sonnet CXXXIV dat ternauwernood te begrijpen is, laat staan te vertalen, staan zoveel moeilijkheden gegroepeerd, dat ik het sonnet hier laat volgen opdat een liefhebber van poëzie en van het papiamento, na zelf op deze veertien regels zijn intelligentie en vindingrijkheid te hebben getoetst, mij misschien een aantal bruikbare suggesties in de goede richting doet.

> Gelooven doe ik niets als slechts in mijns
> Diepst-innerlijken voelens Algemeenheid,
> Die niet voor niets zoo jammerlijk weg heen zijt
> In eignen Zijn's, door niets aantastbare Eenheid,
>
> Maar boven alles in God-zelf, die Zijns
> Al-oppermachtiglijksten Wils geween leit
> In dit arm kind, dat niets dan iets heel reins
> Bedoelt tegenover al die Gemeenheid
>
> Van der menschheid aller-schuwelijkst kleinst,
> Gedoe om wat, wie weet dat, weet dat? dan wie 't fijnst,

Willen en doen kent, dat daar als een steen leit.

Op 's Levens weg, Uw Zelf, tot ge eens gedeinsd
Wel hebben moetend, op een drafje heenrijdt,
Waar ieder eenmaal als een koud geheent leit.

Aangenomen dat "Uw" in de groep "Uw Zelf" als bezittelijk voornaamwoord is gedacht, hoe zouden wij deze eenheid in het papiamento moeten weergeven? "Bo mes" kan niet want dat betekent "jij zelf". "Bo mes su mes" misschien? of "Bo mes mes", of"Mes di bo mes"?

4

Ik laat nu de twee, door mij vertaalde sonnetten volgen. Mijn schrijfwijze van het papiamento is meer spontaan dan consequent al heb ik wel een voorkeur voor de fonetische spelling van Pierre Lauffer (en na hem ook Ellis Juliana) waarbij men tracht te schrijven zoals men uitspreekt. De moeilijkheid hierbij is echter, dat men soms noch precies kan zeggen wat men precies zegt, noch wat men precies hoort. (Contento, contentu-- zonido, sonidu-- eternu. eterno). Voor degenen die er prijs op stellen mijn vertalingen met het origineel te vergelijken laat ik ook de sonnetten van Kloos zelf volgen.

I (I)

Mi sinti ta riba Bo tur ora, manera sonjonan largu,
Ku hinter un nochi a jena nos ku nan legria,
Un angel stranjo ku un sonrisa asina dushi na pia
Di nos kama, a keda serka nos asina tantu,

Ku mainta ainda awe wowo tabata laba-laba
Nos kusinchi, te ora nos a forsa e kurpa lèrdu
Move numa, e wowonan jora di habri numa, ja ku
Tok e mes un sonjo dushi no sa bolbe nunka...

Pasó tur kos tei kaba den un sonjo eternu,
Derá den en nochi eternu ku no konose mainta-

I hintér e bida 'ki ta un maravilla, un miedu,
Un espantóso sonjo ku un nochi tok lo hiba-

Ma den e sonjo ei un sonjo so, ku hopi lus contentu,
Mí sonjo, ku ta jega dushi asina, lagami asina tristu...

II (XIII)
(Number tres di e corona di sonet:
"Het boek van Kind en God")

Oh, ku mi tin ku sigui odia i no por lubida!
Oh, ku mi tin ku sigui stima i no por sukumbi!
Ai! Jamami anto Amor-den-Odio hinter mi bida,
Pasobra n' un di dos n' por ranke otro foi den mi.

Den un deseo tristu m'a kai abou na tera,
Den un rabia menasante ma bolbe riba pia.
Ai! ku nunka mi por a guli net e pida amargura
Di keda ketu i bai masha leu mes un dia.

Un speransa so, ún, blo ún lokura dushi numa
Ún saber, ma den kua kere ta pór mes mi no por...

Ai, esaki: Ku deskanso bou di tumba den santana
Ta un deskanso eternu sin n' un klase di dolor,

I ku mortonan n' ta jora den suku di nan sabana
Dushi bida riba tera, man den man ku nan amor.

Frank Martinus Arion.

5

E originalnan ta:

I

Ik denk altoos aan U, als aan die droomen
Waarin een garschen, langen, zaalgen nacht,
Een nooit gezien gelaat ons tegenlacht,
Zoo onuitspreeklijk lief, dat bij het droomen

Dës bleeken uchtends, nog de tranen stroomen
Uit halfgelookene ogen, tot we ons zacht
En zwijgend heffen met de stille klacht,
Dat schoone droomen niet weerommekomen...

Want álles ligt in eeuw'gen slaap bevangen,
In de eeuw'gen nacht, waarop geen morgen daagt--

En héel dit leven is een wond're bange,
Onzetbre droom, dien eens de nacht weer waagt--

Maar in dien droom een droom, vol licht en zangen,
Mijn droom, zo zoet begroet, zo zacht beklaagd....

II

O, dat ik haten moet en niet vergeten!
O, dat ik minnen moet en niet vergaan!
Ach! Liefde-in-Haat moet ik mijzelven heeten,
Want geen kan de andere in mijn hart verslaan.

In droef begeeren heb ik neêrgezeten,
In dreigend gillen ben 'k weer opgestaan.
Wee! dat ik nooit dát bitt're wrok kon eten,
Van stil te zijn en héél ver weg te gaan.

Eén hoop slechts, één, één enkel zoet vermeenen,
Eén weten, maar ik kan het niet gelooven....

Ach, dit: dat rusten onder groene steenen
Een eeuwig rusten is, in één verdooven,

En dat de dooden niet in donker weenen
Om 't zoete leven met hun lief daarboven.

DRUK WERK

Het bewonen van een kamer met centrale verwarming heeft zeker in deze tijd zijn bijzondere bekoring. Een nadeel echter valt direkt op: de stapel "drukwerk" in een hoek van de kamer. Normaal werd dit brievenbusvulsel getransformeerd in kachelvulsel maar ook hier laat de technische vooruitgang een nadeel zien. Oliestook en centrale verwarming belemmeren ten zeerste de natuurlijke drukwerkgang.

Aldus kan het voorkomen dat men ertoe komt, de stapel - opgespaard voor een of ander goed doel - eens te gaan bekijken voor het korten van de winternacht. Zo trok ik onlangs een bijdrage van de Stichting Vrede en Vrijheid en weg was mijn vredige avond. Het geweten begon te knagen, immers ook ik ben een buitenlandse student en kon dus benaderd zijn door propaganda uit het andere kamp. Al is het een hele geruststelling dat een knagend geweten beter bestand is tegen propaganda dan een knagende maag, ik wil toch niet zo maar benaderd worden! De hele stapel werd nagekeken, slechts 2 ongelezen nieuwsbrieven kwamen te voorschijn. Ik was dus alleen met het "wede woord" benaderd, en wierp "Een blik in het paradijs" weer op de stapel om wat aandacht te wijden aan "Kommunistische aktiviteiten in Latijns-Amerika", waarbij opviel dat terecht ook "onze" Antillen tot deze gemeenschap werd gerekend, dit viel dus wel mee.

Verder werden Antilliaanse studenten gelokt naar parakommunistische diskussiegroepen en das nie zo best!!

De deur ging die nacht op slot en het geweten knaagde verder op de vraag of de zo eenvoudige woorden: "Heeft Uw naaste lief gelijk U zelve" ook niet zou inhouden: ontzie Uw naastes brievenbus". Maar ach, U heeft misschien een kolenkachel.

P.A.Conradus.

/////////////

"May I have this dance?"

"I'm sorry, but I never dance with a child," said she, with an amused smile.

"Oh, a thousand pardons," he said. "I didn't know your condition".

- - - - - - -

10 jarige V.A.S.D.

Een bescheidenheid "delftenaren-eigen" sierde de V.a.s.d. bij het gedenken van haar tweede lustrum. Uw redactie is er echter toch achter gekomen en kan U nu reeds mededelen dat er geruchten zijn over plannen het lustrum in het najaar te vieren. Desondanks onze hartelijke gelukwensen en "steady old boys", wij spreken jullie nog op de receptie.

.-.